

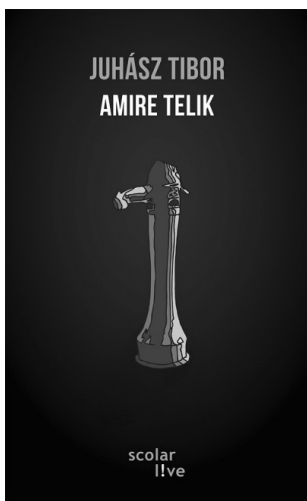
VERMES NIKOLETT

Állomások közötti nép

JUHÁSZ TIBOR: AMIRE TELIK

Juhász Tibor ars poétikájához hűen újabb szociografikus munkával duzzasztotta a kortárs címek halmazát, melynek alkotásai hidat vernek a tudományos szociológia és a szépirodalom között. A szerző az első vers-től az utolsóig, vagyis negyvenegy kortárs lírán keresztül egy nagy ecsetvonással ábrázolja a mélyszegénységben (túl)élő magyarságot, nem elhanyagolható képi világgal. A perifériára sodródott lakótelepi gyerekek, nők és férfiak történetei egyszerre megbotránkoztatóak és érzékenyítőek. Ebben a kettősségben ismerjük meg a társadalmi réteg ironiát nem ismerő epikuroszi dilemmáját „...sosem tudni, / a dulakodásból gyerek lesz, vagy elítélt.”, majd találkozunk a hasukat verő édesanyákkal és családjukat bántalmazó édesapákkal. A költő Juhász fontos, mégis mellőzött témát állított első verseskötete középpontjába, akár csak a három évvel ezelőtt megjelent *Salgó Blues* (Scolar Kiadó, 2018) prózagyűjteménye esetében, ahol szintén kiemelt szerepben tetszelegnek a kiszolgáltatottságban élő emberek. Az előbbi novellafüzérről annak idején a Népszava így fogalmazott: „Ha a *Salgó blues* című kisregény első lapjain nem szerepelne egy fotó a huszonhat éves szerzőről, az olvasó azt hihetné, a könyvet egy legalább a negyvenes éveiben járó, sokat tapasztalt szerző írta.” A műfaj- és évszámok tekintetében is mérhető különbség ellenére ez a megállapítás 2021 tavaszán is megállja helyét, a tárgyalt élethelyzetek ugyanis kétségkívül egy sokat látott, de fiatal szerzőről árulkodnak, melyet egyfelől a költő saját impressziói, másfelől színvonalas kutatómunkái indokolnak. Utóbbi igazolja a kötet végén olvasható felhasznált irodalom, mely interdiszciplináris kötetektől 2015-ös Index-cikkeig több forrást sorakoztat, pontosan ettől olyan precíz a művészeti ábrázolással bíró társadalomrajz, és ebből adódóan válnak elevenen felismerhetőkké a versek szereplői, például azokká a nehéz körülmények mellett élő szülőkké, akik „Bort vesznek, üdítőt, dohányt, / élelmiszert, aminek a tárolásához / nem szükséges hűtő. Édességet / a gyerekeik-

Scolar Kiadó
Budapest, 2021
68 oldal, 1790 Ft

tiszatáj

nek, játékokat, /amiket majd pár hét múlva, / mert idegesíti őket a lárma / a bozótbba hajítanak. Hónapról hónapra / így csinálják, segélyosztáskor / mindenből újat vásárolnak, / hogy megint legyen mit / elfogyasztani, tönkretenni.” A határozott és pontos képek szenzitíven keltenek feszültséget, miközben a kortárs líra sajátos eszközein keresztül kritikai értelemmel hol dühöt, sajnálatot vagy megvetést ébresztenek. Ugyanakkor ez az érzelmi átirtottság egyedül ebben, a kötetbe szerkesztett formában érvényesülhet elsöprő erővel, hiszen az egyes munkák kiszakítva a gyűjteménybe rendezett kontextusból, önmagukban nem többek túpontos kísérleti verseknél, hiszen azok nyers szociografikus ábrázolása így kevésbé érvényesül, bármennyire eredeti megoldásnak tűnik például „a gyár oltárszerű főbejárata” kép. A Scolar LIVE sorozat, „a kiadó legújabb irodalmi vállalkozása” alatt megjelentetett füzetek ezen darabja okkal nevezhető kosztól elsötétült igazgyöngynek, melyet maga a szerző szánt szándékkal fűrösztött sárba. A késő húszas éveiben járó Juhásztól ez nem meglepő, ha csak prózakötetet vesszük alapul, fiatal kortársaitól azonban annál inkább, akik a nélkülöző társadalom ábrázolása helyett jellemzően a kapunyitási pánik körüli miliót fogalmazzák. Noha a magyar irodalom több remek szociografikus kötetet is felsorakoztat (Ilylyés Gyula *Puszták népe*; Nagy Lajos *Három város, Kiskunhalom*), csak ritkán találunk a perifériára eső emberek ilyen mélységeig lecsupaszított valóságábrázolásával a líra nyelvén. A kötet utolsó negyedében helyet kapó *Vakvágány* című vers záró soraiban ez különösen domináns: „Péntek esténként visszatért otthonába, / hogy megpihenjen, szeretteivel legyen, / hogy gyerekeit rugdalja részegen, / és két éjszaka múlva ismét útra keljen / ez az állomások közötti nép.” Az *Amire telik* művészeti értéke semmivel sem kevesebb társadalmi tudatformáló jelentőségénél.

A szabados társadalomrajzon alapuló munkák tengelyén egy vers húz határozott vonalat, amely mint egy aranymetszés szerepel a kötetben a bolti lopásokkal ügyeskedő sokgyermekes fiatal anyák és betanított, gyári munkás addiktív apák történetei közt, és amely ok-okozati viszonyba állítja a további munkákat. Az *Ahogyan otthon* című mű a végtelen reménytelenség érzését keltve ezen a ponton minden, a kötetben felmerülő kérdésre választ ad, akárcsak arra, miért lett az *Amire telik* könyvespolcokat beszakító, megkerülhetetlenül fontos gyűjtemény, füzet jellege, rövidegsége és grafikai szegénysége ellenére. „Ilyen idősen már illik egyedül / elvégezned a dolgod, / mondta az óvónő, és finoman / a vécé felé lökte a gyereket. / Tudod, ahogy otthon szoktátok. / A nagycsoportos pár perc múlva / visszaállt játszani. A többiek hamar / megérezték a büzt, az óvónőhöz / rohantak, aki zavartan felkapta / a kislányt, és elindult vele. / A sarokban azonnal észrevette az ürületet. / Ingerülten simogatta meg a gyerek vállát, / vigyázott, nehogy / a tetűirtóval kezelt hajához érjen.”